

Monmouthshire Select Committee Minutes

Meeting of Pwyllgor Perfformiad a Throsolwg held at The Council Chamber, County Hall, Rhadyr, Usk, NP15 1GA with remote attendance on Dydd Mawrth, 15fed Hydref, 2024 at 2.00 pm

Councillors Present

County Councillor Alistair Neill, (Chair)
County Councillor Rachel Buckler, (Vice Chair)

County Councillors: Jill Bond, John Crook,
Steven Garratt, Meirion Howells, Peter Strong,
Ann Webb, Jan Butler

Also in attendance County Councillors:
Mary Ann Brocklesby, Paul Griffiths and
Martyn Groucutt

Officers in Attendance

Hazel Ilett, Rheolwyr Craffu
Robert McGowan, Swyddog Polisi a Chraffu
Frances O'Brien, Prif Swyddog, Cymunedau a Lle
Will Mclean, Prif Swyddog Plant a Phobl Ifanc
Scott James, Rheolwr Caffael Strategol
Louise Wilce, Employment and Skills Youth Lead
Cath Fallon, Pennaeth Economi a Menter
Hannah Jones, Pennaeth yr Economi, Cyflogaeth a
Sgiliau
Sharon Randall-Smith, Pennaeth Cyflawniad a
Chyrhaeddiad

APOLOGIES: Councillors Paul Pavia

1. Datganiadau o Fuddiant.

Nid oedd unrhyw Ddatganiadau o Fuddiant.

2. Fforwm Agored i'r Cyhoedd.

Nid oedd yn agored i'r cyhoedd.

3. Strategaeth Caffael Cymdeithasol Gyfrifol – Adolygu cynnydd y strategaeth.

(Nodyn: cyfnewidiwyd yr eitem hon gydag Eitem 6)

Cyflwynodd Arweinydd y Cyngor Mary-Ann Brocklesby a Gemma Ellis yr adroddiad ac atebodd gwestiynau'r Aelodau gyda John Paxton a Scott James.

Pwyntiau allweddol gan yr Aelodau:

- Gofynnodd Aelod am fanteision y bartneriaeth gydweithredol. Ymatebodd y Swyddog fod y cydweithio yn caniatáu trosglwyddo gwybodaeth ac arbenigedd, sy'n helpu i fynd i'r afael ag anghysondebau a safoni prosesau ar draws y bartneriaeth. Ychwanegodd yr Arweinydd fod y cydweithio ag Ardell yn darparu arbedion maint, mynediad at arbenigedd, ac yn helpu i fynd i'r afael â heriau recriwtio a chadw staff yn y sector cyhoeddus.
- Gofynnodd yr Aelodau am werth am arian o'r bartneriaeth Gaffael. Eglurwyd bod cydweithio a gweithio gyda'n gilydd yn hanfodol i fynd i'r afael â phwysau cyllidebol, gan arwain at wasanaethau mwy effeithlon a chanlyniadau lles cymunedol gwell.
- Gofynnwyd sut y sicrhewr bod contractwyr lleol yn tendro ac yn cael gwaith yn yr ardal. Amlygwyd bod y Ddeddf Gaffael newydd yn caniatáu hysbysebu tendrau islaw'r trothwy i gyflenwyr lleol, gan gynnal cystadleuaeth i sicrhau gwerth am arian.

- Gofynnodd yr Aelodau sut y gellir cysylltu bod yn gymdeithasol gyfrifol â sicrhau gwerth da. Esboniodd y Swyddog fod tendrau'n cael eu gwerthuso yn seiliedig ar werth am arian, ansawdd, a meini prawf lles, gan sicrhau dull cytbwys. Pwysleisiodd yr Arweinydd bwysigrwydd caffael cymdeithasol gyfrifol, sy'n cynnwys ystyriaethau moesegol, cadwyni cyflenwi lleol, a buddion cymunedol.
- Gofynnodd Aelod am eglurder ynghylch sut mae'r gweithwyr yn cael eu hariannu. Esboniwyd bod y model ariannu ar gyfer Ardell yn cynnwys cyfraniadau gan bob un o'r pedwar Awdurdod Lleol ac incwm ardoll o dri fframwaith cydweithredol. Cadarnhawyd bod y 6 gweithiwr llawn amser ar gcontractau diogel.
- Ceisiodd yr Aelodau eglurder ynghylch a yw'r 40 a gyflogir yn ychwanegol at y rhai a fyddai wedi cael eu cyflogi beth bynnag. Esboniodd y Swyddogion fod y 40 gweithiwr yn rhan o'r tîm cyfan, a ariennir trwy gyfuniad o gyfraniadau awdurdodau lleol a fframweithiau cydweithredol, gan gynnwys arbenigedd o fewn y tîm.
- Gofynnodd Aelod am eglurder ynghylch y gwahaniaeth ymddangosiadol mewn costau ymgynghori rhwng yr adroddiad hwn a'r gyllideb – **CAM GWEITHREDU: Swyddogion i ddarparu manylion y gwariant ymgynghori**
- Gofynnwyd sut mae Swyddogion yn sicrhau gwerth am arian ac yn rheoli'r galw. Esboniodd y Swyddogion fod y tîm Caffael yn defnyddio Power BI i olrhain a rheoli gwariant, gan sicrhau cydymffurfiaeth a nodi gollyngiadau contract. Mae ganddynt hefyd gynllun ymlaen llaw contract i baratoi ar gyfer caffaeliadau sydd i ddod.
- Gofynnwyd am esboniad ynghylch y Cytundeb 'Forward Plan' a'i gynnydd. Mae'r Cytundeb 'Forward Plan' yn cael ei ddatblygu i ddarparu llinell waith ymlaen llaw, gan helpu i baratoi'r farchnad ac adnoddau'r tîm caffael yn effeithiol.
- Gyda PowerBI, gofynnwyd a fyddai Aelodau'n gallu gweld y wybodaeth erbyn diwedd y flwyddyn. Esboniodd y Swyddog fod y wybodaeth yn cael ei darparu'n chwarterol i uwch reolwyr a all ei lledaenu trwy eu timau.
- Gofynnodd Aelod pa ddangosyddion perfformiad allweddol sy'n cael eu defnyddio i fesur llwyddiant y strategaeth a pha mor aml y cânt eu hadolygu. Esboniodd Swyddogion fod dangosyddion perfformiad allweddol yn cynnwys lleihau carbon, Gwaith Teg, a dangosyddion lles eraill. Caiff y rhain eu hadolygu'n rheolaidd, ac mae Llywodraeth Cymru yn datblygu dangosyddion perfformiad allweddol statudol ar gyfer cydymffurfiaeth.
- Gofynnwyd am enghreifftiau o fanteision i gymunedau Sir Fynwy y tu hwnt i ysgol y Brenin Harri a Hwb Magwyr. Ymatebodd Swyddogion fod y manteision yn cynnwys creu swyddi, gwelliannau amgylcheddol, a mentrau lles cymunedol. Mae enghreifftiau'n cynnwys prosiectau Hwb Magwyr ac Ysgol y Brenin Harri, sydd wedi darparu cyfleoedd cyflogaeth ac addysgol lleol.
- Gofynnodd yr Aelodau am gynyddu caffael gan y rhai sydd ag arferion amgylcheddol da a sut y sicrhair nad yw caffael yn arwain at gostau uwch. Esboniodd y Swyddog fod y Cyngor yn asesu cyflenwyr ar berfformiad amgylcheddol a gwerth cymdeithasol yn ystod y broses gaffael. Eu nod yw cydbwysu cost, ansawdd a gwerth cymdeithasol i sicrhau gwerth am arian heb gynyddu costau'n sylweddol.

Crynodeb y Cadeirydd:

Diolchodd y Cadeirydd i'r Swyddogion a'r Arweinydd. Cyn cymeradw'r adroddiad, pwysleisiodd bwysigrwydd gweld yr adroddiad o safbwynt y trigolion, a'r hyn y gallent ei feddwl am y canlyniadau a'r

cyflawniadau pendant o'r buddsoddiadau a wnaed, effeithlonrwydd cyflenwyr a chontractau, manylion am wariant, a chywirdeb asesiadau.

4. Strategaeth ddiwygiedig Gostwng NEET – Craffu ar y strategaeth ddiwygiedig cyn penderfyniad y Cyngor.

Cyflwynodd yr Aelod Cabinet Paul Griffiths yr adroddiad. Rhoddodd Louise Wilce gyflwyniad ac atebodd gwestiynau'r Aelodau gyda Hannah Jones a'r Cyngorydd Griffiths:

Pwyntiau allweddol gan yr Aelodau:

- O ran y defnydd o'r gair 'dyhead', gofynnwyd a yw'r gwasanaethau'n gwneud yn dda. Ymatebodd y Swyddog eu bod yn gwneud yn dda ar y cyfan, ond y maes sydd angen ei wella yw nodi a chefnogi pobl ifanc nad ydynt wedi'u nodi fel rhai sydd mewn perygl o ddod yn NEET (na sydd mewn Addysg, Cyflogaeth, neu Hyfforddiant0).
- Gofynnodd Aelod a oes cyfle i edrych ar y marcwyr risg cyn 7 oed, ac a oes unrhyw gymorth iechyd meddwl neu drawma ar gael. Cydnabu'r Swyddog bwysigrwydd ymyrraeth gynnar a soniodd, o'r blaen, o dan gyllid Cronfa Gymdeithasol Ewrop, fod rhaglen bontio blwyddyn 6-7. Fodd bynnag, oherwydd llai o gyllid o dan SPF y DU, symudodd y ffocws i gefnogaeth ychydig cyn y pontio ôl-16. Pwysleisiodd y ddibyniaeth ar bartneriaethau a rhanddeiliaid i ddarparu cymorth iechyd meddwl a lles.
- Ceisiwyd eglurder ynghylch y ffynhonnell gyllid gychwynnol a gollwyd. Eglurwyd bod y cyllid cychwynnol yn dod o Gronfeydd Strwythurol Ewropeaidd (ESF), a gefnogodd y rhaglen tan 2022.
- Gofynnwyd i Swyddogion ymhelaethu ar y cysylltiad rhwng bod yn NEET a digartrefedd. Esboniodd y Swyddog fod Llywodraeth Cymru wedi uno'r offer adnabod ar gyfer NEET a digartrefedd ymhlith pobl ifanc oherwydd marcwyr risg sy'n gorgyffwrdd fel presenoldeb, gwaharddiadau, a statws derbyn gofal. Mae'r uno hwn yn helpu i sicrhau cydweithio ac osgoi dyblygu mewn gwasanaethau cymorth.
- Gofynnwyd a oes pobl ifanc NEET yn y Sir nad ydym yn gwybod amdanynt, o bosibl oherwydd bylchau gwybodaeth o ysgolion neu oherwydd eu bod wedi symud i'r Sir ar ôl 16 oed. Nododd y Swyddog fod y data cyrchfannau blynyddol yn olrhain pobl ifanc a addysgwyd yn Sir Fynwy, tra bod data haen yn olrhain trigolion. Gall fod gwahaniaethau, a gwneir ymdrechion i nodi ac olrhain pob person ifanc, gan gynnwys y rhai sy'n symud i'r Sir.
- I'r disgyblion hynny 16 a 18 oed sy'n penderfynu mynd i mewn i waith yn uniongyrchol, gofynnwyd beth rydym yn ei wybod am y farchnad swyddi iddynt. Ymatebodd y Swyddog fod pobl ifanc sy'n mynd yn uniongyrchol i gyflogaeth yn aml yn dod o hyd i rolau sgiliau isel a chyflog isel mewn sectorau fel adeiladu a manwerthu. Mae angen datblygu mwy o gyfleoedd prentisiaeth a rhaglenni uwchsgilio i wella eu rhagolygon gyrfa.
- Gofynnodd Aelod beth yw'r prif ffactorau i'w nodi yn y rhai sydd mewn perygl o ddod yn NEET, i nodi person ifanc sydd mewn perygl. Soniodd y Swyddog fod yr offeryn adnabod cynnar yn defnyddio dangosyddion fel presenoldeb gwael, gwaharddiadau, statws derbyn gofal, prydau ysgol am ddim, symud ysgol, a lefelau academiaidd. Mae'r dangosyddion hyn yn helpu i feincnodi'r risg, ond mae sgysiau parhaus gyda rhanddeiliaid yn hanfodol i nodi a chefnogi pobl ifanc sydd mewn perygl.
- Gofynnodd Aelod a oes mesurau ar waith i'r gwaith barhau unwaith y bydd y cyllid yn dod i ben ym mis Mawrth 2025. Ymatebodd y Swyddog fod y tîm yn aros am ganlyniadau datganiad cyllideb yr Hydref ar 30ain Hydref, fel pob awdurdod arall yn y DU. Mae'r tîm yn archwilio ffynonellau ariannu eraill, gan gynnwys Llywodraeth Cymru a llwybrau eraill, ond bydd diwedd y Gronfa Ffyniant Gyffredin (SPF) ar 31ain o Fawrth yn effeithio'n sylweddol ar yr Awdurdod Lleol.

- Gofynnodd Aelod sut rydym yn olrhain pobl ifanc sy'n gadael eu cyrchfan ac yn dod yn ôl. Esboniodd y Swyddog fod y system yn dibynnu ar randdeiliaid a phartneriaid i nodi pobl ifanc sy'n gadael eu cyrchfan. Mae cyfarfodydd "cadw mewn cysylltiad" misol yn adolygu'r data ac yn sicrhau bod unrhyw berson ifanc sydd wedi dod yn NEET yn cael ei nodi a'i gefnogi.
- Gofynnodd yr Aelodau beth sy'n digwydd i bobl ifanc sy'n gadael prifysgol neu gyrchfannau eraill y tu hwnt i 19 oed. Esboniwyd, er bod fframwaith dilyniant ymgysylltu ieuencid yn olrhain hyd at 19 oed, bod cefnogaeth ar gael i'r rhai y tu hwnt i'r oedran hwn trwy Ganolfan Byd Gwaith a darpariaeth cyflogaeth a sgiliau i oedolion. Fodd bynnag, mae'n ei gwneud yn ofynnol i'r person ifanc gysylltu i gael mynediad at y gefnogaeth hon.
- Gofynnodd Aelod am y sefyllfa lle mae rhywun yn mynd i Brifysgol yn Lloegr ac yn dod yn ôl. Eglurwyd, os yw person ifanc wedi gadael ei gyrchfan ac wedi dod yn ôl i'r Sir, na fyddant yn cael eu nodi oni bai eu bod wedi cysylltu â'r asiantaeth gymorth.

Crynodeb y Cadeirydd:

Diolchodd y Cadeirydd i'r Swyddogion am eu gwaith. Pwysleisiodd bwysigrwydd ysgrifennu adroddiadau mewn modd sy'n hygyrch ac yn ystyrlon i drigolion, yn enwedig defnyddioldeb crynodeb un dudalen lle gall trigolion ddeall y pwyntiau allweddol tra'n dal i ddarparu data manwl i'r rhai sydd am ymchwilio'n ddyfnach. Awgrymodd hefyd symud y ffocws ar faterion allweddol a strategaeth tuag at heriau a chyfleoedd allanol. Cynigiwyd yr adroddiad.

5. Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg – Craffu perfformiad o gymharu â'r cynlluniau.

Cyflwynodd yr Aelod Cabinet Martyn Groucott a Sharon Randall-Smith yr adroddiad ac atebodd gwestiynau'r Aelodau gyda Will McLean.

Pwyntiau allweddol gan yr Aelodau:

- Gofynnodd Aelod a yw'r nifer isel o fyfyrwyr sy'n symud ymlaen i Safon Uwch neu Safon Uwch yn bryder a sut mae'r dosbarthiadau bach yn cael eu hariannu. Cydnabu'r Swyddog y nifer fach o fyfyrwyr sy'n symud ymlaen i Safon Uwch ac Safon Uwch, gan ei briodoli'n rhannol i anawsterau wrth recriwtio arbenigwyr iaith Gymraeg, ond mae hyrwyddo manteision addysg ddwyieithog yn y gweithlu bellach yn cael mwy o bwyslais. Mae ysgolion yn defnyddio eu cyllid ôl-16 i gefnogi'r dosbarthiadau hyn, ac mae'r prosiect Escal yn helpu i gynnal lled y cwricwlwm trwy gynnig tiwtora o bell.
- Gofynnwyd am fwy o fanylion ynghylch sut mae'r rhaglen E-sgol yn gweithio. Eglurwyd bod y prosiect yn cynnwys tiwtora o bell am y rhan fwyaf o'r amser, ond mae gan fyfyrwyr ryngweithiadau wyneb yn wyneb rheolaidd gyda'u cyfoedion a'u hathrawon hefyd. Mae'r prosiect hwn yn helpu i gynnal darpariaethau Lefel A a fyddai fel arall dan fygythiad oherwydd meintiau dosbarth bach.
- Gofynnodd y Cadeirydd am y posibilrwydd y byddai nifer y myfyrwyr sy'n symud ymlaen i Lefel A yn gwella nawr. Pwysleisiodd y Swyddog yr angen cryf o ddyhead y Llywodraeth i gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 a nifer y swyddi, yn enwedig rhai'r Llywodraeth, y mae'r Gymraeg yn hanfodol neu'n ddymunol ar eu cyfer.
- Gofynnwyd ymhellach a ddisgwylir y bydd y gefnogaeth o fewn y gweithlu i siaradwyr Cymraeg yn rhoi hwb i nifer y myfyrwyr Lefel A. Eglurwyd ei bod yn heriol penderfynu a yw cefnogaeth o fewn y gweithlu i siaradwyr Cymraeg neu nifer y myfyrwyr Lefel A yn dod yn gyntaf. Pwysleisiwyd dewisiadau a dyheadau unigol, ynghyd â manteision dysgu ail iaith i Swyddogaethau gwybyddol a chaffael iaith yn y dyfodol, a nodwyd y bydd cyflawni'r nod o filiwn

o siaradwyr Cymraeg yn dibynnu ar lefelau cyffredinol rhuglder yn y Gymraeg o fewn y gymuned a'r Awdurdod Lleol.

- Gofynnodd Aelod sut mae'r cyngor yn asesu ac yn hyrwyddo'r galw am addysg cyfrwng Cymraeg ar draws y Sir gyfan. Esboniodd y Swyddog fod y cyngor yn hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg trwy wahanol sianeli, gan gynnwys gwybodaeth mewn llyfrynau ysgol, cyfryngau cymdeithasol, a digwyddiadau cymunedol. Mae gan y Fforwm Addysg Gymraeg (WEF) is-grŵp hyrwyddo sy'n cyfarfod yn rheolaidd i lunio strategaethau a gweithredu gweithgareddau hyrwyddo.
- Gofynnwyd sut mae Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) yn cyd-fynd â nod y Llywodraeth o 1 filiwn o siaradwyr erbyn 2050, beth yw'r targedau blynyddol ar gyfer Sir Fynwy, ac a ydym yn eu cyrraedd. Dywedodd y Swyddog mai targed Sir Fynwy yw 105 o ddisgyblion derbyn erbyn 2031, ac maent ar hyn o bryd ar 65% o'r targed hwn. Mae'r blynyddoedd cychwynnol yn heriol, ond mae cynnydd yn cael ei wneud trwy amrywiol ymdrechion hyrwyddo a sefydlu ysgolion newydd a darpariaethau trochi.
- Gofynnodd Aelod a allai fod ysgol gyfun iaith Gymraeg yn Sir Fynwy yn y dyfodol ac, os felly, beth y gellid ei ddysgu o ysgolion cyfun presennol mewn mannau eraill sy'n cyflawni canlyniadau gwych. Ymatebodd y Prif Swyddog fod trafodaethau partneriaeth parhaus ynghylch darparu ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg i Sir Fynwy. Ar hyn o bryd, mae darpariaeth uwchradd yn seiliedig ar bartneriaethau ag awdurdodau cyfagos. Mynegodd bryderon ynghylch hyfywedd un ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn Sir Fynwy oherwydd maint bach tebygol y garfan, gan awgrymu cydweithio ag awdurdodau lleol eraill i sicrhau cwricwlwm cyfoethog.
- Mewn perthynas â Chanlyniad 7, gofynnodd Aelod am fwy o fanylion ynghylch ysgolion cyfrwng Saesneg a pherfformiad diffygiol mewn nifer o feysydd o'i gymharu â thargedau. Esboniodd y Swyddog nad oedd casglu data blaenorol mor gywir â'r data cyfredol, a oedd yn effeithio ar y targedau. Bydd y set ddata newydd yn caniatáu olrhain cynnydd yn well. Mae gwaith parhaus o fewn yr Awdurdod Lleol a gyda'r GCA i ddarparu hyfforddiant a datblygu sgiliau ymhellach.
- Gofynnodd yr Aelodau am y dadansoddiad cost-budd o gynnal y ddarpariaeth Gymraeg o'i gymharu â gwasanaethau eraill sy'n cael eu torri. Cydnabu'r Prif Swyddog y gost ychwanegol fach o addysg cyfrwng Cymraeg o'i gymharu ag addysg cyfrwng Saesneg (tua 10% yn fwy ar gostau addysgu a 15% yn fwy ar adnoddau). Fodd bynnag, pwysleisiodd bwysigrwydd darparu dewis ystyrlon i rieni a chyflawni rhwymedigaethau polisi. Mae'r manteision yn cynnwys hyrwyddo addysg ddwyieithog, sydd â manteision gwybyddol a gyrfaol.
- Gofynnodd Aelod am eglurder ynghylch yr ymgysylltiad ag awdurdodau eraill, ac a oes pryder ynghylch Torfaen yn peidio â derbyn disgyblion Sir Fynwy i'w hysgolion uwchradd. Eglurodd y Swyddog, er bod y bartneriaeth ag ysgolion uwchradd yn gryf, mai'r her yw alinio mesuriad dilyniant, sy'n amrywio rhwng ysgolion. O ran lleoedd ysgol uwchradd, soniodd nad yw'r rhagamcanion cyfredol yn dynodi pryder uniongyrchol, gan fod y twf mewn addysg cyfrwng Cymraeg yn raddol, gan roi amser i fynd i'r afael ag anghenion capasiti yn y dyfodol.
- Gofynnwyd a oes achos dros barhad mewn asesu a safonau a ddylai fod ar waith ar draws yr awdurdodau. Nododd y Swyddog fod y cwricwlwm yn caniatáu i ysgolion benderfynu ar eu dulliau asesu eu hunain yn seiliedig ar eu cyd-destun. Er bod dadl ynghylch safoni asesiadau, y dull presennol yw gweithio drwy'r prosesau hyn o fewn ysgolion unigol.
- Gofynnodd y Cadeirydd pa ganran o ddisgyblion yn y Sir sy'n astudio unrhyw iaith arall, er mwyn cymharu â'r Gymraeg – **CAM GWEITHREDU: Swyddogion i ddarparu canran y disgyblion sy'n astudio ieithoedd eraill, o'i gymharu â'r Gymraeg**

Crynodeb y Cadeirydd:

Diolchodd y Cadeirydd i'r Swyddogion am yr adroddiad addysgiadol. Symudwyd yr adroddiad.

6. Blaenraglen Gwaith y Pwyllgor Craffu Perfformiad a Throsolwg.

Bydd Swyddogion yn anfon e-bost at Aelodau ynglŷn â syniadau ar gyfer y Gofrestr Risg.

7. Rhestri Gweithredu y Pwyllgor Craffu Perfformiad a Throsolwg:

16eg Gorffennaf 2024

8. Cynllunydd y Cabinet ar Cyngor

9. Cadarnhau'r cofnodion canlynol:

Cytunwyd ar y cofnodion.

Cyfarfod Arbennig – Pwyllgor Craffu Perfformiad a Throsolwg dyddiedig 11eg Gorffennaf 2024.

Cyfarfod Cyffredin – Pwyllgor Craffu Trosolwg a Pherfformiad dyddiedig 16eg Gorffennaf 2024.

10. Cyfarfod Nesaf: 19 Tachwedd 2024 am 10.00am.

The meeting ended at **4.50 pm**